

SVJETSKO NATJECANJE BRODOMODELARA – DUBROVNIK, 2006.

World Competition of Ship – Model Builders – Dubrovnik 2006.

UDK 379.826:629.12(497.5-37 Dubrovnik)

Od 24. lipnja do 2. srpnja ove godine, pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske, u Dubrovniku je održano "13th Naviga World Championship - Dubrovnik 2006" (13. svjetsko prvenstvo u brodomodelarstvu prema pravilima NAVIGA-e), koje je okupilo više od 170 sudionika iz 15 zemalja svijeta, a u konkurenciji je bilo više od 250 modela brodova. Tim povodom donosimo kratak osvrt na ovu veliku manifestaciju i nekoliko crtica o brodomodelarstvu i dubrovačkim modelarima čiji su dugogodišnji rad, entuzijizam i brojni uspjesi bitno pridonijeli da se ovo veliko natjecanje dogodi u Dubrovniku.

Slika 1. Minijturni model broda u boci (Kina)
Figure 1. Miniature model of a ship in a bottle
(China)

O vrhunskom brodomodelarstvu

On Superior Ship – Model Building

Izrada modela povijesnog broda kao vjerne rekonstrukcije izvornika iznimno je zahtjevan posao u tehničkom, obrtničkom i umjetničkom smislu. Rekonstrukcija je povijesnog broda, prije svega, ozbiljan

* dr. sc. Pero Maldini, Sveučilište u Dubrovniku

Organizatori

Hrvatski savez brodomaketara
Centar tehničke kulture, Rijeka

Suorganizatori

ZTK Grada Dubrovnika
ZTK Dubrovačko-neretvanske županije

Pokroviteljstvo

Predsjednik Republike Hrvatske
Vlada Republike Hrvatske

Supokroviteljstvo

Grad Dubrovnik
Dubrovačko-neretvanska županija
Hrvatska zajednica tehničke kulture
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

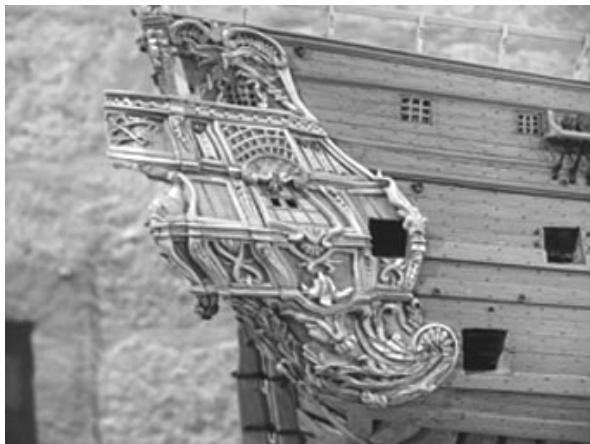
Organizacijski odbor

Olivera Stanić (Hrvatski savez brodomaketara, Centar tehničke kulture, Rijeka), Mladen Mitić (Hrvatski savez brodomaketara), Danijela Kažović (Centar tehničke kulture, Rijeka), Pero Maldini (Sveučilište u Dubrovniku), Vesna Lendić Kasalo (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa), Miho Katičić / Ružica Marković (Grad Dubrovnik, Upravni odjel za društvene djelatnosti), Gašpar Bjelopera / Jagoda Jakir (Dubrovačko-neretvanska županija, Upravni odjel za društvene djelatnosti), Vladimir Bakić / Mirjana Darer (TZ Dubrovačko-neretvanske županije), Tonči Skvrce / Maja Milovčić (TZ Grada Dubrovnika), Blaženko Dujaković (ZTK Dubrovačko-neretvanske županije), Jure Lučić (ZTK Dubrovačko-neretvanske županije i Grada Dubrovnika), Jasna Đurković (Adriatic Luxury hotels, Hotel Excelsior), Antun Perušina (Turistička i ugostiteljska škola, Dubrovnik), Ivo Čučević (Dubrovačke ljetne igre).

Sponzori/donatori

Adriatic Luxury Hotels, Hotel Palace, Atlantska plovidba d.d., Hotel Imperial, Hotel Excelsior, Dubrovačke ljetne igre, Udruga Zlatni zmaj, Elite Travel, Dubrovnik Travel, Navicula d.o.o., Vrtlar d.o.o., Hrvatska turistička zajednica, TZ Grada Dubrovnika, Hotel Maestral, Raiffeisenbank Austria, Društvo prijatelja dubrovačke starine, Sindikat pomoraca Hrvatske, Pliva d.d., Dubrovački peljar, TZ Dubrovačko-neretvanske županije, CROM d.o.o., Croatia osiguranje d.d., Hrvatski fotosavez, Fotoklub Ragusa, M.G.Taylor's Događaji

istraživački posao. No, kad je u pitanju naša domaća brodograđevna baština, onda taj zahtjevni posao postaje još težim jer se na samomu početku nameće jedan problem, a to je nedostatak izvora.

Slika 2. Ukrašena krma linijskog broda iz 18. st. (Italija)

Figure 2. Decorated stern of 18th century liner (Italy)

Vrijeme kad su dubrovački drveni brodovi na jedra plovili, davno je prošlo. Od sutona jedne velike i duge pomorske tradicije do danas vrijeme je rasulo i izbljedio znanja i sjećanja o tim starim brodovima, a zapisa i dokumenata ostalo je vrlo malo. Iako taj paradoks ima svoje povijesno objašnjenje, ostaje činjenica nedostatka izvornih brodograđevnih nacrti kao osnova za izradbu vjerodostojnih modela.

Potruga za povijesnim izvorima (nacrtima, brodograđevnim izmjerama, dokumentima) poradi toga je često frustrirajući posao jer su potrebni podatci fragmentarni i rijetki. Njihovo je prikupljanje poput sastavljanja arheološkog artefakta, gdje uvijek nedostaje određen broj ulomaka, koje treba rekonstruirati temeljem drugih (suvremenih tehničkih i brodograđevnih) znanja i drugih (najčešće stranih) povijesnih izvora.

U tom smislu, uspješne rekonstrukcije domaćih povijesnih brodova treba posebno cijeniti. Naime, takav rad pretpostavlja dugo i mukotrpno traganje za tehničkim podatcima (koje većina stranih autora pri izradbi modela svojih povijesnih brodova već ima prije nego što počne rad). S druge strane, to nastojanje ima i razmjernu kulturnu vrijednost jer ponovno otkriva i od zaborava spašava izvorni dio domaće povijesne baštine.

Osim odgovarajućih tehničkih i pomorskih znanja, koja se pretpostavljaju, u tijeku rekonstrukcija povijesnog broda podrazumijeva se modelarova vrhunska obrtnička vještina i umjetničko nadahnuće kako bi se sve spoznaje ugradile u model kao malu inačicu stvarnoga povijesnog uzora.

Dubrovački brodomodelari i recentna prošlost

Dubrovnik Ship – Model Builders and Recent Past

Duga tradicija u vrsnoj izradbi modela povijesnih brodova, u Dubrovniku traje generacijama. Ta tradicija puno je više od pukoga artističkog izričaja ili hobističke djelatnosti zaljubljenika u modelarstvo. Ona je, zasigurno, trajno nastojanje da se očuva domaća brodograđevna i pomorska baština temeljem vjerne rekonstrukcije povijesnih brodova u obličju modela. Od prvih sustavnijih istraživanja J. Luetića i pionirskih radova Pastuovića i S. Osgiana, koji su prije više desetljeća postavili visoke standarde u brodomodelarstvu, do danas je stasao niz dubrovačkih modelara koji su svoj interes najvećim dijelom posvetili upravo dubrovačkoj povijesnoj brodograđevnoj baštini.

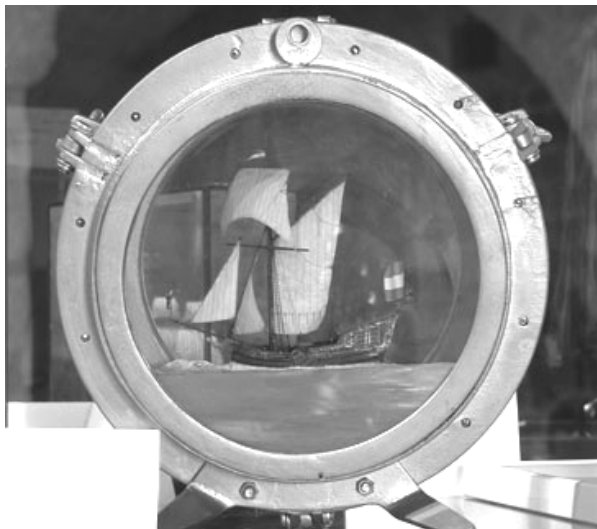
Prije deset godina, osnivanje Društva brodomodelara "Argosy" obnovilo je organizirani rad dubrovačkih modelara nakon poduže stanke. Uz podršku Atlantske plovidbe, Pomorskoga muzeja i Sveučilišta u Dubrovniku (tada Veleučilišta), u prostorima kojega ovo društvo i danas djeluje, njegovi su članovi počeli organizirano sudjelovati najprije na državnim, a potom i na međunarodnim natjecanjima. Nastupi dubrovačkih modelara bili su vrlo zapaženi i uspješni. Gotovo da nije bilo natjecanja na kojemu oni za svoje modele nisu osvojili neko od najviših odličja. U tom razdoblju ostvarena je i vrlo dobra suradnja s Centrom tehničke kulture iz Rijeke, organizatorom državnih natjecanja, koji je od početka prepoznao kvalitetu i potencijal dubrovačkih brodomodelara i pružao im je potporu u radu. Također, rad i uspjesi članova Društva "Argosy" bitno su pridonijeli i izboru dubrovačkoga brodomodelara M. Mitića za predsjednika Hrvatskog saveza brodomodelara. Uspjesi i suradnja s CTK Rijeka omogućili su i nazočnost trojice dubrovačkih modelara na

Slika 3. Francuski šambek, 18. stoljeće (Rumunjska)

Figure 3. French 18th century „sambek“ – meerchant and pirate ship (Romanian)

više inozemnih seminara za međunarodne suce i njihovo sudjelovanje u suđenju na prošlogodišnjem Europskom prvenstvu u Constanzi, gdje su pokazali visoku stručnost i osposobljenost za tu odgovornu dužnost. Na istom natjecanju, predsjednik Saveza i autor ovih redaka promotivnim su aktivnostima i brojnim kontaktima dodatno osnažili prethodno istaknutu kandidaturu Dubrovnika i Hrvatske za svjetsko prvenstvo. Kandidaturu je uskoro prihvatilo i Predsjedništvo NAVIGA-e, svjetske organizacije brodomodelara. Na taj način, Dubrovnik i dubrovački brodomodelari dobili su veliko priznanje, ali i veliku obvezu da organizaciju ovoga natjecanja učine što uspješnijom.

Slika 4. Model nizozemske „Der grosse Yacht“ u okviru brodskega prozora

Figure 4. Dutch model „Der grosse Yacht“ in the frame of ship's window

Dubrovnik - domaćin velike manifestacije

Dubrovnik – the Host of Big Manifestations

Trinaesto po redu Svjetsko prvenstvo u brodomodelarstvu okupilo je više od 170 najboljih brodomodelara s 250 modela u najprestižnijoj modelarskoj klasi. Natjecanje je organizirao Hrvatski savez brodomaketara i Centar za tehničku kulturu Rijeka. U organizaciju su se uključili mnogi pojedinci i institucije, i bez njihove podrške ne bi bio moguć ovako zahtjevan pothvat.

Manifestacija se odvijala pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Stjepana Mesića i Vlade RH, te supokroviteljstvom Grada Dubrovnika, Dubrovačko-neretvanske županije, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Hrvatske zajednice tehničke kulture. Dolazak tako velikog broja najboljih svjetskih brodomodelara i visoko pokroviteljstvo pokazali su važnost ovoga natjecanja i golem interes javnosti.

Otvorenje je otpočelo svečanim mimohodom sudionika izložbe preko Straduna u pratnji mažoretkinja i Gradske glazbe. Sudionicima i brojnim okupljenim građanima i posjetiteljima Dubrovnika, ispred Svetoga Vlaha obratili su se prigodnim riječima predsjednik RH

Stjepan Mesić, koji je otvorio natjecanje, i gradonačelnica Dubravka Šuica.

Neposredno nakon toga bio je spektakl na moru "Jedra Dubrovnika". Replike dvaju starih dubrovačkih jedrenjaka – galijun i karaka, susrele su se u Gradskoj luci, gdje su izveli vrlo lijep i elegantan manevar uz pirotehnički *show*. Veliki broj kostimiranih sudionika svojim renesansnim izgledom vjerno su dočarali duh starih vremena. Potom je u tvrđavi Revelinu upriličen svečani domjenak za goste i uzvanike.

U ambijentu toga prostora, za tu priliku posebno uređenoga kombinacijom svjetala i drva mladih maslina, najbolji svjetski modeli bili su izloženi brojnim posjetiteljima. Istodobno se odvijalo natjecanje, što je izložbi dalo dodatnu zanimljivost. Uz izložbu i natjecanje, program čitave manifestacije bio je obogaćen i brojnim popratnim događanjima, večernjim koncertima klasične i jazz-glazbe, te klapskoga pjevanja, prigodnim prezentacijama i izletima za sudionike natjecanja.

Pravila natjecanja

Rules of Competition

Razlučivanjem najboljih modela brodova po pravilima NAVIGA-e, osigurano je osmišljeno i utemeljeno vrjednovanje brodomodelarstva. Na taj su način postavljeni najviši standardi koji potiču i promoviraju istraživanje i gradnju modela stvarnih povijesnih brodova.

Postupak i propozicije prema kojima se provodi natjecanje i ocjenjivanje modela propisane su posebnim međunarodnim pravilnikom NAVIGA-e. Pravila su uspostavljena još 1968. godine i prihvatile su ih sve zemlje Europe, ali i mnoge izvaneuropske. Ocjenjuje se u sedam razreda: C-1 (modeli brodova na vesla i na jedra), C-2 (modeli brodova na motorni pogon), C-3 (modeli instalacija, dijelovi broda, lučka postrojenja, dijelovi luke, dijelovi brodogradilišta i oprema), C-4 (minijaturni modeli razreda od C-1 do C-3 u omjeru 1:250 i manjemu), C-5 (brodovi u boci), C-6 (plastični modeli) i C-7 (kartonski i papirnati modeli).

Slika 5. Ruski linijski brod sa 60 topova, 18. stoljeće (Rusija)

Figure 5. Russian liner with 60 cannons, 18th century (Russia)

Suđenje i ocjenjivanje

Judgement and Evaluation

Svaki pojedini brodski model ocjenjuje prosudbeno tijelo (suci) od pet članova, od NAVIGA-e licenciranih stručnjaka koji su većinom i sami vrsni brodomodelari. U ocjenjivanju se posebno vodi računa o tehničkoj preciznosti (usuglašenost s mjerilima i brodograđevnim nacrtima), povijesnoj vjerodostojnosti (funkcionalna i vizualna točnost u odnosu prema originalu), procjenjuje se izvedba modela (obrtnička i umjetnička vještina obradbe, kvaliteta i primjerenost upotrijebljenih materijala) i opća usklađenost svih sastavnica modela (opći dojam). Svaki je natjecatelj dužan dokumentirati izradbu svoga modela svim potrebnim nacrtima, dokumentima, literaturom i slikama, te na zahtjev sudaca argumentirati detalje izradbe i izvedbe modela.

Slika 6. Međunarodni tim sudaca pri ocjenjivanju modela

Figure 6. International judge team which evaluation the models

Model se u postupku vrjednovanja može ocijeniti s najviše 100 bodova. Za kvalitetu izradbe predviđeno je najviše 50 bodova, a za točnost mjera prema nacrtima i dokumentima 20 bodova. Složenost (kompleksnost izradbe) autoru donosi najviše 20 bodova. Opći dojam ocjenjuje se najviše 10 bodova. Ukupnim zbrojem bodova utvrđuje se uspjeh na natjecanju, tj. zlatno, srebrno i brončano odličje, te apsolutni pobjednik natjecanja. Na temelju broja bodova dodjeljuju se zlatne (95 – 100 bodova), srebrne (90 - 94,67 bodova) i brončane medalje (85 - 89,67 bodova).

Posao sudaca iznimno je zahtjevan. S jedne strane, pred njima se nalazi dugogodišnji minuciozni rad kolege modelara koji je redovito i vrhunsko umjetničko djelo. Spoznaja o količini uloženog truda i estetski doživljaj brodskega modela ne mogu ostaviti nikoga ravnodušnim. Uostalom, to je ono čemu se mnogi dive i zbog čega su ovakve izložbe toliko posjećene. No, sudac treba svladati svaku subjektivnost i pokazati sve svoje znanje, stručnost i objektivnost, te u ocjenjivanju pojedinog modela primijeniti vrlo stroga pravila.

Svaki sudac pojedinačno ocjenjuje model na osnovi pet kriterija (prije navedenih) pa se na kraju suđenja ocjene svih sudaca međusobno uspoređuju i donosi se konačna ocjena. Dopuštena razlika u dodijeljenim bodovima među sucima može biti najviše do pet bodova. Ako je broj bodova nekoga suca manji ili veći od dopuštene razlike u ocjeni, pristupa se raspravi i ponovnom ocjenjivanju modela.

Slika 7. Krma francuskoga ratnog galijuna L'ambitieux (Italija)

Figure 7. French war gallery stern

Rezultati i dojmovi

Results and Impression

Budući da su na ovom natjecanju sudjelovali najbolji svjetski brodomodelari, tako je očekivano veliki broj modela dobio medalju. Apsolutni je pobjednik vrhunski talijanski majstor Giuseppe Tombolesi, koji je za svoj model "Royal Caroline", izrađen u admiralitetnom prikazu (s prikazom konstrukcijskih elemenata), osvojio svih stotinu bodova. Takav rezultat već dugo nitko nije postigao na svjetskim natjecanjima, no riječ je o remek-djelu savršene tehničke i umjetničke izvedbe tijekom više od jedanaest godina rada.

Sudionici su imali priliku upoznati Dubrovnik, njegove znamenitosti i dio velike pomorske tradicije. Njihovi su dojmovi više nego dobri: Dubrovnik se još jednom pokazao kao dobar domaćin jednoj svjetskoj manifestaciji. Nama ostaje zadovoljstvo zbog iznimno uspješno organiziranog događaja i druženja s najboljim brodomodelarima svijeta.

Rukopis primljen: 13.9.2006.